

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO, MOKSLO IR SPORTO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, A. Volano g. 2, 01516 Vilnius, tel. +370 5 219 1225, el. p. smmin@smsm.lt, <http://www.smsm.lt>. Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188603091.
Atsisk. sąsk. LT30 7300 0100 0245 7205 „Swedbank“, AB, kodas 73000

Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitetui
Kopija
Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijai
Lietuvos savivaldybių asociacijai

2024-09- Nr. SR-
Į 2024-06-27 Nr. S-2024-2860
2024-06-27 Nr. V-2024-10220
2024-07-04 Nr. 2047

DĖL SEIMO AUDITO KOMITETO PROTOKOLINIO SPRENDIMO VYKDYMO

Išnagrinėjome Lietuvos Respublikos Seimo 2024 m. birželio 27 d. raštu Nr. S-2024-2860 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo Audito komiteto sprendimo“ ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos 2024 m. liepos 4 d. raštu Nr. S-2047 „Dėl Seimo Audito komiteto protokolinio sprendimo vykdymo“ persiūtą Lietuvos Respublikos Seimo Audito komiteto 2024 m. birželio 26 d. posėdyje priimtą protokolinį sprendimą dėl svarstyto klausimo „2024 m. gegužės 15 d. valstybinio audito ataskaita Nr. VAE-4 „Švietimui skirtų asignavimų panaudojimas“ ir teikiame atsakymus pagal savo kompetenciją dėl šio protokolinio sprendimo.

1. Įvertinus 2024 m. gegužės 15 d. valstybinio audito ataskaitoje Nr. VAE-4 „Švietimui skirtų asignavimų panaudojimas“ (toliau – Audito ataskaita) pateiktą informaciją, kad šalies ekonominė raida ir vidutinio darbo užmokesčio pokyčiai lemia tai, jog fiksuotą valstybės išipareigojimą dėl 130 proc. mokytojų vidutinio darbo užmokesčio santykio su šalies vidutiniu darbo užmokesčiu pasiekti 2024 m. tikėtina reikės daugiau lėšų nei prognozuota ir užtikrinant faktinį mokytojų vidutinio darbo užmokesčio augimą teks realizuoti valstybės biudžete numatytą galimybę papildomai skirti pasiskolintas lėšas, be to įvertinus ir tai, kaip svarbu, kad skiriami asignavimai garantuotų pedagogų lūkesčių užtikrinimą, atkreipti Vyriausybės dėmesį, jog ateityje sudarant panašaus pobūdžio susitarimus juose reikėtų aptarti faktinių rodiklių pasiekimą realizuojantį mechanizmą esant neatitiktčiai tarp prognostinių ir faktinių palyginimui naudojamų duomenų.

Siekiant, kad vidutinis mokytojų darbo užmokestis 2024 m. pabaigoje sudarytų 130 proc. šalies vidutinio darbo užmokesčio, ir atsižvelgiant į Finansų ministerijos 2024 m. birželio 20 d. paskelbtą Ekonominės raidos scenarijų 2024–2027 metams, pagal kurį prognozuojama, kad šalies vidutinis darbo užmokestis augs sparčiau, nei buvo planuota rengiant 2024 m. valstybės biudžeto projektą, pedagoginių darbuotojų darbo užmokestis nuo 2024 m. rugsėjo 1 d. didinamas 15,5 procento (vietoje planuotų 10 procentų). Tam Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2024 m. birželio 26 d. nutarimu Nr. 522 „Dėl lėšų skyrimo“ iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų skirta papildomai 31 955 tūkst. eurų.

Pritariame, kad, nustatant išipareigojimus dėl darbo užmokesčio didinimo, būtina aiškiai apibrėžti jų įgyvendinimo rodiklius. Atsižvelgiant į tai, 2017 m. lapkričio 22 d. Lietuvos švietimo ir mokslo šakos kolektyvinėje sutartyje, pasirašytoje su Lietuvos švietimo ir mokslo profesine sąjunga, Švietimo ir mokslo profesine sąjunga „Solidarumas“, Lietuvos profesine sąjunga „Sandrauga“ ir Lietuvos aukštųjų mokyklų profesinių sąjungų susivienijimu (patikslinta 2023 m. spalio 6 d.), numatyta parengti pasiūlymus dėl rodiklio, parodančio mokytojų vidutinio darbo užmokesčio santykį su šalies vidutiniu darbo užmokesčiu, tobulinimo bei parengti planą dėl mokytojų darbo užmokesčio didinimo iki 2028 m.

Šiuo metu su minėtomis profesinėmis sąjungomis yra deramasi dėl naujo darbo užmokesčio didinimo rodiklio nustatymo. Kaip rodo patirtis, labai sudėtinga pasiekti rodiklius, kurių planuojamos reikšmės remiasi prognozėmis, o faktinės reikšmės priklauso nuo aplinkybių, kurių nėra galimybių tiesiogiai valdyti, todėl

siekama, kad įsipareigojimai dėl darbo užmokesčio būtų aiškiau susieti su jų įgyvendinimu, pvz., būtų susieti su darbo užmokesčio didinimo tempais ar teisės aktuose nustatomais rodikliais.

Pasibaigus deryboms, pasiekti susitarimai bus įtvirtinti Lietuvos švietimo ir mokslo šakos kolektyvinėje sutartyje. Manome, kad sutarus dėl naujų rodiklių, būtų tikslinga peržiūrėti ir atitinkamas politinių partijų Susitarimo dėl Lietuvos švietimo politikos (2021–2030) nuostatas.

2. Atsižvelgiant į tai, kad pagal Švietimo ir mokslo šakos kolektyvinės sutarties sąlygas profesinės sąjungos pateikė pasiūlymus dėl rodiklio, parodančio mokytojų ir šalies vidutinio darbo užmokesčio santykį, tobulinimo, Švietimo, mokslo ir sporto ministerija (toliau – Ministerija) atlieka pasiūlymų poveikio valstybės finansams analizę ir yra pradėtos derybos dėl rodiklio tobulinimo, atkreipiant dėmesį į tai, kad Ministerijos ir atitinkamų profesinių sąjungų sutarimu iki 2024 m. gruodžio 31 d. atidėtas kolektyvinės sutarties nuostatos dėl naujo mokytojų darbo apmokėjimo modelio, pagrįsto „bazinės pareiginės algos“ taikymu, sukūrimo įgyvendinimas, siūlyti Ministerijai:

2.1. rengiant Švietimo ir mokslo šakos kolektyvinės sutarties pakeitimus aiškiai susitarti dėl patikslintos vidutinio mokytojų darbo užmokesčio apibrėžties (t. y. ar tai bus vidutinis vieno etato atlygis, ar Valstybinės duomenų agentūros skaičiuojamas vidutinis atlygis).

Kaip minėta prie 1 punkto, šiuo metu su profesinėmis sąjungomis yra deramasi dėl naujo darbo užmokesčio didinimo rodiklio nustatymo. Siekiama, kad įsipareigojimai dėl darbo užmokesčio būtų aiškiai apibrėžti ir susieti su jų įgyvendinimu.

2.2. įvertinus 2023 m. rugsėjo 6 d. Valstybės kontrolės vertinime Nr. VRE-5 „Pedagogų poreikio užtikrinimo vertinimas“ teiktą pastebėjimą, kad mokytojų ir šalies vidutinio darbo užmokesčio santykis skiriasi pagal amžiaus grupes: 2022 m. 1 etatu dirbantys 25–29 m. mokytojai uždirbo vidutiniškai 30 proc., 30–34 m. – 35 proc., o 35–49 m. – 16 proc. mažiau nei tos pačios amžiaus grupės šalies vidutinis darbo užmokestis, ieškoti būdų, kaip įgyvendinti pedagogų kvalifikacijos vertinimu pagrįstą darbo apmokėjimo modelį.

Dabartinė darbo apmokėjimo sistema mokytojų darbo užmokestį tiesiogiai susieja su jų pedagoginio darbo stažu ir kvalifikacija. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 68 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad valstybinės (išskyrus aukštąsias mokyklas) ir savivaldybės mokyklos mokytojo (išskyrus trenerius) darbo užmokestis priklauso nuo pedagoginio darbo stažo, kvalifikacinės kategorijos ir veiklos sudėtingumo. Atsižvelgiant į tai, Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo ir komisijų narių atlygio už darbą įstatymo 2 priede nurodyti pareiginės algos koeficientai didėja, didėjant mokytojų pedagoginio darbo stažui ir kvalifikacinei kategorijai.

2023 m. rugsėjo 6 d. Valstybės kontrolės vertinime Nr. VRE-5 „Pedagogų poreikio užtikrinimo vertinimas“ pateikta informacija apie mokytojų ir šalies vidutinio darbo užmokesčio santykį pagal amžiaus grupes parengta, remiantis „Sodros“ ir Nacionalinės švietimo agentūros duomenimis. Pažymėtina, kad Nacionalinė švietimo agentūra nėra įgaliota rinkti ir skelbti duomenis apie mokytojų darbo užmokestį. Mūsų manymu, duomenų palyginimas gali būti laikomas pagrįstu tik tuo atveju, jei lyginami duomenys yra parengti, taikant tą pačią metodiką ir naudojantis tais pačiais duomenų šaltiniais. Atsižvelgdami į tai, negalime komentuoti Valstybės kontrolės pastebėjimų.

3. Siekiant sudaryti vienodas sąlygas visoms mokykloms gauti mokymo lėšas iš valstybės biudžeto ir atsižvelgiant į tai, kad į audito apimtį nebuvo įtrauktos nevalstybinės (privačios) mokyklos, todėl nėra atskleisti ir aiškūs duomenys apie mažų klasių finansavimo principų įgyvendinimą šiose mokyklose, siūlyti Vyriausybei įvertinti galimybes nustatyti vienodus mažų klasių finansavimo principus valstybinėms, savivaldybių ir privačioms mokykloms.

Pagal Švietimo įstatymo 67 straipsnio 1¹ dalies 1 punktą, mokymo lėšos iš valstybės biudžeto neskiriamos valstybinių ar savivaldybių mokyklų klasėms, kuriose ugdoma pagal bendrojo ugdymo programas ir kuriose mokinių skaičius neatitinka šio įstatymo 43 straipsnio 8 dalies 7 punkte nurodyto leidžiamo mažiausio mokinių skaičiaus klasėje kriterijaus.

Pažymėtina, kad leidžiamas mažiausias mokinių skaičiaus klasėje kriterijus yra nustatomas tik valstybinėms ir savivaldybių mokykloms (Švietimo įstatymo 43 straipsnio 8 dalies 7 punktas) ir šio

kriterijaus netenkinančios klasės negali būti sudaromos (išskyrus nustatytas išimtis), o nevalstybinėse mokyklose mokinių skaičiaus klasėje kriterijai nenustatomi, todėl jos gali vykdyti bendrojo ugdymo programas, nepriklausomai nuo mokinių skaičiaus klasėje.

Pagal Švietimo įstatymo 67 straipsnio 1² dalies 1 punktą, iš valstybės biudžeto skiriamos mokymo lėšos mažinamos Vyriausybės nustatyta tvarka klasėms, kuriose ugdoma pagal bendrojo ugdymo programas ir kuriose mokinių skaičius nesiekia Vyriausybės nustatyto mažiausio sąlyginės klasės (grupės) mokinių skaičiaus, suprantamo kaip klasės (grupės) mokinių skaičius, kurį pasiekus skiriamos visos vienai klasei (grupei) apskaičiuotos mokymo lėšos (toliau – mažiausias sąlyginės klasės (grupės) mokinių skaičius), bet tokių klasių sudarymas atitinka šio įstatymo 43 straipsnio 8 dalies 7 punkte nurodytą leidžiamo mažiausio mokinių skaičiaus klasėje kriterijų. Vadovaujantis šia nuostata, nevalstybinėse mokyklose mažoms klasėms (1–10 (II gimnazijos) klasėms, nesiekiančioms 8 mokinių; III–IV gimnazijos klasėms, nesiekiančioms 12 mokinių) yra skiriama dalis finansavimo iš valstybės biudžeto.

Tokiai Švietimo įstatymo nuostatai pritarta, siekiant užtikrinti švietimo įvairovę. Paminėtina, kad klausimas dėl vienodų savivaldybių, valstybinių ir nevalstybinių mokyklų finansavimo nuostatų taikymo mažoms klasėms buvo aktyviai nagrinėjamas 2023 m. Po diskusijų su suinteresuotomis šalimis (Nacionaline šeimų ir tėvų asociacija, nevalstybinėmis mokyklomis, Seimo nariais) buvo nuspręsta, kad, siekiant užtikrinti mažų bendruomeninių mokyklų veiklos tęstinumą, mažoms klasėms nevalstybinėse mokyklose turi būti skiriamas dalinis finansavimas.

4. *Atsižvelgiant į tai, kad organizuojant ugdymą ir užtikrinant jo prieinamumą, reikalingas tiek valstybės, tiek savivaldos lygmens indėlis ir pastangos, siūlyti Vyriausybei bendradarbiaujant kartu su Lietuvos savivaldybių asociacija ir savivaldybėmis:*

- *atlikti praėjusių metų valstybinių ir savivaldybių mokyklų infrastruktūrai ir jos išlaikymui skirtų lėšų analizę;*

- *šios analizės duomenų pagrindu ieškoti būdų efektyvesniam šios infrastruktūros lėšų panaudojimui ir galimybių sutaupyti lėšas panaudoti mokymo reikmėms, tame tarpe ir mokytojų darbo užmokesčiui finansuoti.*

Teikiame duomenis apie valstybinių ir savivaldybių mokyklų, teikiančių ikimokyklinį, priešmokyklinį, bendrąjį ir profesinį mokymą (toliau – mokyklos), 2023 m. išlaidas infrastruktūrai ir jos išlaikymui:

Išlaidų straipsnis		2023 m. išlaidos valstybinėms mokykloms pagal funkcinę klasifikaciją						2023 m. išlaidos savivaldybių mokykloms pagal funkcinę klasifikaciją					Iš viso, tūkst. Eur
		9.1.1.1	9.2.1.1	9.2.2.1	9.3.1.1	9.8.1.1	Iš viso, tūkst. Eur	9.1.1.1	9.1.2.1	9.2.1.1	9.2.2.1	Iš viso, tūkst. Eur	
		tūkst. Eur											
Išlaidos infrastruktūrai ir jos išlaikymui:													
2.2.1.1.1.14	Materialiojo ir nematerialiojo turto nuomos išlaidos	48	35	115	9	0	206	869	46	100	31	1046	1252
2.2.1.1.1.15	Materialiojo turto paprastojo remonto prekių ir paslaugų įsigijimo išlaidos	473	317	2037	7098	0	9924	10702	1224	9112	7513	28552	38476
3.1.1.2.1.1	Gyvenamųjų namų įsigijimo išlaidos				14	1362	1376					0	1376
3.1.1.2.1.2	Negyvenamųjų pastatų įsigijimo išlaidos			8		4124	4132	19698	3111	21050	13684	57542	61674
3.1.1.2.1.3	Infrastruktūros ir kitų statinių įsigijimo išlaidos					0	0	3083	212	5183	12409	20887	20887

Iš viso	522	352	2160	7120	5486	15638	34351	4594	35444	33637	108026	123664
Išlaidos iš viso 2023 m. (visa sąmata):												
visi išlaidų straipsniai	2085	7020	57812	167155	5486	239557	673861	140273	647049	685123	2146306	2385864
Išlaidų mokyklų infrastruktūrai ir jos išlaikymui dalis nuo visų išlaidų, %						6,5 %					5,0 %	5,2 %

Pastabos:

Funkcinė klasifikacija:

9.1.1.1. Mokyklos, priskiriamos ikimokyklinio ugdymo mokyklos tipui

9.1.2.1. Mokyklos, priskiriamos pradinės mokyklos tipui kitos mokyklos, vykdančios priešmokyklinio ugdymo programą

9.2.1.1. Mokyklos, priskiriamos pagrindinės mokyklos tipui

9.2.2.1. Mokyklos, priskiriamos vidurinės mokyklos tipui

9.3.1.1. Profesinės mokyklos

9.8.1.1. Centralizuotos priemonės (mokyklos, kurios priskirtos prieš tai minimoms funkcijoms ir kurioms lėšos skirtos įsakymais)

Duomenys lentelėje pateikti iš Ministerijos finansinės ataskaitos „Valstybės biudžeto išlaidų sąmatos įvykdymo (kasinių išlaidų) ataskaita 2024-01-01“ ir Finansų ministerijos pateiktos finansinės ataskaitos „Lietuvos Respublikos savivaldybių biudžetų išlaidų vykdymo 2023 m. gruodžio 31 d. ataskaita“. Kaip rodo pateikti duomenys (lentelė aukščiau), valstybinių ir savivaldybių mokyklų infrastruktūrai ir jos išlaikymui 2023 m. panaudota 123 664 tūkst. Eur, iš kurių: 15 638 tūkst. Eur – valstybinėms mokykloms ir 108 026 tūkst. Eur – savivaldybių mokykloms. Tai sudaro vidutiniškai 5,2 proc. nuo visų išlaidų šioms mokykloms.

Ministerija nuolat ieško būdų efektyvesniam valstybinių mokyklų infrastruktūros išlaidų panaudojimui: skatina švietimo įstaigas dalyvauti Energetikos ministerijos administruojamame energijos vartojimo efektyvumo priemonių įgyvendinimo procese ir teikti paraiškas statiniams atnaujinti, investuoti į energiją taupančias technologijas. Tačiau, atsižvelgiant į tai, kad pastatai laikui bėgant patiria natūralų senėjimą ir jų techninė būklė blogėja dėl įvairių veiksnių, tokių kaip eksploatacinės apkrovos, aplinkos poveikis ir medžiagų nusidėvėjimas, o mokinių skaičius šiose mokyklose auga, reikia spręsti ne tik patalpų atnaujinimo, bet ir didinimo (nauja pastatų statyba) problemas, kurių sprendimui reikalingos ženklios lėšos. Kokybiškas švietimas neįmanomas be tam tinkamos ar ugdymo procesui reikalingos infrastruktūros. Vienas iš Ministerijos prioritetų yra suteikti galimybę valstybinėms bendrojo ugdymo mokykloms priimti visus norinčius mokytis mokinius į bendrojo ugdymo programas.

Ministerija 2025–2027 m. valstybės biudžeto projektui pateikė 31 622 tūkst. Eur papildomų valstybės biudžeto lėšų poreikį valstybinių mokyklų infrastruktūrai ir jos išlaikymui 2025 metams. Ministerija nemato galimybių sutaupyti valstybinių mokyklų išlaidas infrastruktūrai panaudoti ugdymo reikmėms finansuoti.

Pagal Švietimo įstatymo 2 straipsnio 14 dalį mokyklos ūkio lėšos – netiesiogiai su švietimo procesu susijusios lėšos mokyklos ūkiui valdyti ir naudoti, mokiniams vežioti ir kitoms ūkio išlaidoms skiriamos lėšos. Pagal Švietimo įstatymo 67 straipsnio 3 dalį, mokykloms ūkio lėšas skiria mokyklos savininko teisės ir pareigas įgyvendinanti institucija (dalyvių susirinkimas) savo nustatyta tvarka (išskyrus savivaldybių mokyklas, skirtas šalies (regiono) mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, savivaldybių kadetų ugdymo mokyklas – šioms mokykloms ūkio lėšos skiriamos iš valstybės biudžeto specialios tikslinės dotacijos). Vadovaujantis šia nuostata, savivaldybių mokykloms ūkio lėšos skiriamos iš savivaldybių biudžetų. Ministerija negali kontroliuoti savivaldybių savarankiškų biudžetų lėšų panaudojimo. Manome, kad nuomonę dėl savivaldybių mokyklų galimybių efektyviau panaudoti lėšas infrastruktūrai ir jas sutaupyti galėtų pateikti Lietuvos savivaldybių asociacija.

Švietimo, mokslo ir sporto viceministras

Ignas Gaižiūnas

Jolita Mackevičienė, tel. +370 666 55 280, el. p. Jolita.Mackeviciene@smsm.lt

Vilma Kapočienė, tel. +370 614 23 186, el. p. Vilma.Kapociene@smsm.lt